

Remissvar: Utredning om kärnvapenförbud

Detta är Kristna Fredsrörelsens remissvar på ”utredning av konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om förbud mot kärnvapen”.¹

Kristna Fredsrörelsen är en etthundra år gammal fredsrörelse sprungen ur den kristna folkrörelsen och som tror och arbetar för fred och rättvisa och en värld utan våld. Utifrån vår övertygelse att ickevåld är den långsiktigt enda vägen för mänskligheten söker Kristna Fredsrörelsen bedöma dagens frågor utifrån hur besluten underlättar eller försvårar en sådan utveckling. Därför stödjer vi nedrustning och steg mot ett totalt avskaffande av alla världens kärnvapen. Vi menar att kärnvapen i första hand måste förstås från ett humanitärt perspektiv och utifrån det mänskliga lidande de skapar.

Kärnvapen innebär ett enormt säkerhetshot och utgör en konstant risk för global ödeläggelse, radioaktiva föroreningar och förödande klimateffekter som nukleär vinter– vare sig de utlöses av misstag eller avsiktligt.

*” In this field, as we well know it, a standstill does not exist;
if you do not go forward, you go backwards.”*

Dag Hammarskjöld

En utredning som bortser från vår historia som fredsfrämjande nation?

Utredaren framför en oro inför hur ett svenskt tillträde skulle påverka Sveriges relation till kärnvapenstater som Frankrike och Storbritannien och kunna vara ett hinder för ett svenskt inträde i Nato. Ett tillträde av konventionen skulle kunna tolkas som ett kritiskt ställningstagande i relation till partnerstaterna. Utredaren missar att Sverige har en lång tradition av att ta avstånd från kärnvapen liksom från en säkerhetspolitik som är baserad på kärnvapen, även våra partners är givetvis medvetna om detta. Sverige har under åren ingått många militära och tekniska samarbeten med Nato och Nato-anslutna länder liksom med Finland. Sådana avtal ingås alltid med utgångspunkten att de är till nytta för båda parter. Samarbetena innefattar naturligtvis inte kärnvapen. Det är alltså ingenting nytt: ett tillträde av konventionen skulle vara i linje med tidigare ställningstaganden.

Kristna Fredsrörelsen menar att det hedrar Sverige att inta en annan position än t ex Nato. Det ger Sverige en trovärdighet att vi vågar stå upp för våra egna principer och värderingar även när de hamnar på tvärs med samarbetspartners. Detta bör även i fortsättningen vara vår politiska hållning och är inte någonting negativt.

¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2019/01/utredning-av-konsekvenserna-av-ett-svenskt-tilltrade-till-konventionen-om-forbud-mot-karnvapen/>

Kommer USA eller Nato att "straffa" Sverige?

Vi kan också konstatera att såväl USA som Nato har framfört att det kan få konsekvenser för samarbetet om Sverige tillträder avtalet. Det är uppseendeväckande och oacceptabelt att en utländsk makt, eller en militärallians som Sverige inte tillhör, lägger sig i ett nationellt politiskt ställningstagande – dessutom med föga "diplomatiska" metoder. Men vi kan inte helt bortse från detta. Det verkliga problemet är: hur kan det avgöras vilka konsekvenserna kan bli och vad de nämnda relativt vaga uttalandena innebär?

Vad är det i så fall som skulle "försvåras": är det diplomatiska relationer och förhandlingar, gemensamma militärövningar, försvarsindustriella och tekniska samarbeten, eller något annat? Dessvärre ger varken utredningen eller andra källor besked i någon av dessa frågor.

Det finns i utredningen ingen komplett förteckning över de samarbeten och avtal som för närvarande finns med USA och NATO. Det som är känt är att de ingåtts för att de varit av intresse för bägge parter. Vissa negativa reaktioner kan väntas på det diplomatiska planet. Konkreta militära och militärindustriella samarbeten (som Sverige har med NATO, NATO-länder och med Finland) torde styras av ömsesidiga egenintressen och innehåller inte kärnvapen. De kan möjligen försvåras marginellt men kommer i huvudsak att hanteras pragmatiskt liksom tidigare. Frågan är inte av den karaktären att den kommer att utlösa repressalier från t ex USA.

Mänsklig säkerhet är den norm som borde gälla i säkerhetspolitiken

Utredningen har enligt direktiven lagt stor tonvikt på de *säkerhetspolitiska* aspekterna av ett tillträde av konventionen. Det är uppenbart att utredaren har följt detta men då använt en snäv, militärt präglad, definition av säkerhet. Det är beklagligt att rapporten därför inte gör en djupare analys av hur säkerhet faktiskt skapas (mänsklig säkerhet, gemensam säkerhet osv). Inte heller belyses vilken roll som ett tänkt tillträde får för civilsamhället i Sverige och internationellt och för civilsamhällets fortsatta arbete för en kärnvapenfri värld.

Kärnvapen innebär urskillningslös förstörelse

Utredningen verkar baseras på en bild av kärnvapen som skapare av fred och säkerhet. Det är en förvrängd bild av kärnvapen och kan inte ligga till grund för en seriös utredning. Frågor av humanitär art lyfts i princip inte i utredningen. Det är inte rättvist eller korrekt att tala om kärnvapen utan att uppmärksamma den urskillningslösa förstörelsen och de långtgående konsekvenserna för människor och klimat som kärnvapen innebär. Kärnvapen går emot sådana grundläggande humanitarrättsliga principer som proportionalitet och att göra skillnad mellan civila och militära mål. Att inte uppmärksamma grundläggande humanitära principer är också att ignorera det som traditionellt har varit den svenska linjen i de här frågorna liksom de ansatser som hittills har använts i de internationella kampanjerna mot kärnvapen. Att inte lyfta humanitära aspekter av kärnvapen är antingen historielöst eller ett medvetet försök att legitimera kärnvapen, båda vägarna är lika farliga.

Konventionen stärker civilsamhällets opinionsbildande arbete

Som nämns ovan är konventionen av främst normerande karaktär. Syftet är, precis som med många andra konventioner, att sätta press på de stater som inte har anslutit sig och för att anslutna stater ska efterleva konventionen. Utredaren tappar bort att den här pressen inte bara kommer från andra stater utan även i allra högsta grad kommer från civilsamhället nationellt

och internationellt. Utredaren påtalar exempelvis att en brist i processen kring avtalet är att kärnvapenstaterna inte har deltagit i förhandlingarna. Men han glömmer samtidigt bort att en förutsättning för att de i framtiden ska komma till förhandlingsbordet är en stark nationell och internationell opinion. Den skapas i stor utsträckning av civilsamhället. Ett tillträdande av konventionen är en stärkande signal till civilsamhället – inte minst i de länder som nu anses som mest negativa – inför det arbetet. Utredaren närmar sig den här frågan men tyvärr från fel håll när han på s. 19 pekar på en risk att konventionstexten kan komma att användas inrikespolitiskt. Om det finns en ambition att konventionen skall vara normerande är det en förutsättning att den även kan användas inrikespolitiskt: den kan bli en utgångspunkt för en starkt opinion mot kärnvapen.

Kyrkan bidrar till fred som folkbildare och internationell folk rörelse

Den internationella samarbetsorganisationen för protestantiska och ortodoxa kyrkor, Kyrkornas världsråd, har en lång tradition av analys av kärnvapen och har vid upprepade tillfällen fördömt användning och hot om användning av dessa vapen. Ett särskilt tydligt ställningstagande gjordes vid den stora konferensen Life & Peace i Uppsala 1983. Som en respons på FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen gjorde Kyrkornas Världsråd ett offentligt uttalande till stöd för de multilaterala förhandlingar om ett kärnvapenförbud år 2017 och menade att ”den gemensamma uppfattningen är att kärnvapen är oförenliga med de värderingar som våra respektive trostraditioner står för”.² Sveriges kristna råds presidium framförde, som en konsekvens av denna gemensamma teologiska grundsyn, i ett brev den 6 september 2017 adresserat till Margot Wallström, en uppmaning att regeringen skulle se till att Sverige bidrar till att avtalet så snart som möjligt träder i kraft.³ I denna uppmaning vill Kristna fredsrörelsen helhjärtat instämma.

Slutkommentar

- Vår övertygelse är att ickevåld är den enda vägen in i framtiden. Vår ambitionsnivå höjs när vi ser frånvaron av våldsförebyggande åtgärder och perspektiv av mänsklig säkerhet i denna utredning.
- Vi vill betona och ansluta oss till Kyrkornas väl genomtänkta och konsekventa avvisande av kärnvapen, som pågått sedan 1970-talet.
- Återigen vill vi poängtera vikten av att ta avstamp i Sveriges hedrande historia som nedrustningsnation. Utredningen är på så sätt historielös.
- Vi vill hylla den svenska samhällspolitiken som möjliggör ett starkt och fritt civilsamhälle. Vi arbetar för en fredligare värld inte bara i Sverige utan över hela världen. Konventionen om förbud mot kärnvapen kan stärka civilsamhällets roll och ansvar även i ”motsträviga” länder.
- Baserat på vår historia och vår progressiva feministiska utrikespolitik så **bör Sverige skriva under och så snart som möjligt ratificera konventionen om ett kärnvapenförbud.**

² ”Public Statement in Support of the Multilateral Negotiation of a Nuclear Weapons Ban in 2017”, Official Website of the World Council of Churches,

<https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/international-affairs/public-statement-in-support-of-the-multilateral-negotiation-of-a-nuclear-weapons-ban-in-2017>

³ <https://www.skr.org/kyrkoledare-uppmanar-regeringen-att-skriva-under-fn-avtal-som-forbjuder-karnvapen/>